

دانشگاه الزهرا

دانشکده هنر

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته‌ی طراحی صنعتی

عنوان:

فرم و شکل محصول و تاثیر آن بر فرهنگ

استاد راهنما:

دکتر بهزاد سلیمانی

دانشجو:

سمیعه اسدی ساغندی

اسفند ماه سال ۱۳۹۱

کلیه ی دستاوردهای این تحقیق متعلق به
دانشگاه الزهرا (س) است.

پیشکش به محضر

حضرت ولی عصر (عج)

قدردانی و سپاس:

شکر و سپاس خداوندی را سزاست، که مجال داد تا این کار هر چند کوچک به سرانجام برسد.

در اتمام این پژوهش افراد بسیاری تلاش نموده و مرا یاری دادند. از استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر بهزاد سلیمانی که جهت تهیه، تصحیح و تکمیل پایان نامه مرا راهنمایی و کمک فرمودند کمال تشکر و امتنان را دارم. از پدر و مادر صبورم که در تمامی مراحل انجام کار پشتیبان و همراهم بودند سپاسگزارم.

و از همه‌ی دوستان عزیز و گرامی که مرا در انجام بهینه‌ی این پژوهش یاری رساندند، از جمله خانم رائیکا خورشیدیان، سیده لیلا انسانیت، لاله عرب زاده و فاطمه شاهی سپاسگزاری می‌نمایم. از خانم سیده عاطفه قائم محمدی که کار تایپ و ویرایش مطالب را با نهایت دقیق انجام داد و با صبر و حوصله مرا در تمام مراحل انجام این تحقیق یاری و کمک نمود نیز کمال تشکر را دارم.

امیدوارم که این تحفه‌ی ناچیز در مرحله‌ی اول موجبات رضایت حق تعالی و سپس اسباب خشنودی همه‌ی کسانی که در آینده به طریقی از این مجموعه استفاده خواهند نمود را فراهم نماید.

چکیده:

فائل بودن به معنا و باطن برای اشیاء و پدیده ها، موضوعی است که در همه‌ی جوامع و مکاتب همواره باشد و ضعف متفاوت، مطرح بوده است. مسئله‌ای که در این پژوهش مطرح است چگونگی تأثیر پذیری مخاطبان از مفاهیم و معانی مستتر در فرم و شکل اشیاء و محصولات پیرامونشان است. هدف این پژوهش یافتن راه‌هایی است که یک طراح با به کارگیری آن‌ها در طراحی فرم و شکل محصول، می‌تواند بر رفتار و فرهنگ کاربران و مخاطبان محصول خود تأثیر گذار باشد. در این پژوهش که به روش توصیفی انجام شده است راه حل‌های این مسئله از دیدگاه صاحب نظران و اندیشمندان شاخه‌های مختلف علوم و رشته‌های دانشگاهی از جمله روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، نشانه‌شناسی، معماری و طراحی صنعتی در حد توان مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که یکی از موفق ترین راه کار‌ها برای ایجاد الگوهای فرهنگی و تأثیر بر رفتار کاربران، استفاده از نشانه‌شناسی، استعاره و مفاهیم غیر مستقیم اما آشنا برای مخاطب، در طراحی فرم و شکل محصولات است. در بخش پایانی پژوهش به طراحی و ارائه‌ی فرم‌هایی تأثیر گذار بر فرهنگ کاربران صندلی‌های سالن ترانزیت فرودگاه‌های ایران پرداخته شده است.

امید است در آینده پژوهشگران با آزمون‌هایی میزان تأثیرگذاری هریک از روش‌های ارائه شده را بر روی کاربران، سنجیده و طراحان نیز با توجه به این مباحث با نگاه عمیق‌تری به طراحی محصولات بپردازنند.

واژگان کلیدی: فرهنگ سازی، تغییر الگوهای رفتاری، طبقات اجتماعی، روان‌شناسی، نشانه‌شناسی، فرم و شکل محصول، استعاره

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۱	۱-۱ مقدمه
۲	۱-۲ بیان مسئله
۲	۱-۳ پرسش های پژوهش
۳	۱-۴ فرضیه های پژوهش
۳	۱-۵ اهمیت و ضرورت
۴	۱-۶ هدف پژوهش
۴	۱-۷ روش تحقیق و مطالعه
۵	۱-۸ روند پژوهش
۷	فصل دوم: تحقیقات کتابخانه ای
۷	۲-۱ پیشینه های پژوهش
۷	۲-۱-۱ ارتباط محصول با فرهنگ
۷	۲-۱-۲ روان شناسی عناصر بصری
۸	۲-۱-۳ نشانه شناسی محصول
۸	۲-۱-۴ فرم و شکل
۸	۲-۱-۵ تاثیر فرم و شکل بر فرهنگ
۹	۲-۲ بررسی مفاهیم
۹	۲-۲-۱ انسان و محصول
۱۳	۲-۲-۲-۱ ابعادات فرم و مفهوم

۱۴	نتیجه ۲-۱-۲-۲
۱۵	طراحی و گشتالت محصول ۲-۲-۲
۱۶	شکل ۱-۲-۲-۲
۱۸	فرم ۲-۲-۲-۲
۲۰	نتیجه ۳-۲-۲-۲
۲۱	فرهنگ ۳-۲-۲
۲۲	روندهای تاثیرگذاری بر فرهنگ ۱-۳-۲-۲
۲۳	ویژگی‌های فرهنگی ایران ۲-۳-۲-۲
۲۴	نتیجه ۳-۳-۲-۲
۲۴	ارتباط محصول و فرهنگ ۴-۳-۲-۲
۲۴	طراحی صنعتی، نیاز و فرهنگ ۱-۴-۳-۲-۲
۲۷	الهام از فرهنگ در طراحی محصول- نماد و نشانه شناسی(شکل و فرم) ۲-۴-۳-۲-۲
۲۸	تأثیر محصول بر فرهنگ- ارتباطات- برقراری ارتباط مؤثر بین کاربر و محصول ۳-۴-۳-۲-۲
۳۷	نتیجه ۵-۳-۲-۲
۳۷	نظريات انديشمندان در مورد تأثیر محصول بر فرهنگ ۳-۲
۳۷	رويکرد نشانه شناسی ۱-۳-۲
۴۰	آنها و عملکرد آنها ۱-۱-۳-۲
۴۴	نتیجه ۲-۱-۳-۲
۴۵	رويکرد معماري ۲-۳-۲
۴۶	۱-۲-۳-۲ طراحی مفهومی
۵۲	نتیجه ۲-۲-۳-۲
۵۲	رويکرد جامعه شناسی ۳-۳-۲

۵۴	۱-۳-۳-۲ طبقات اجتماعی
۵۶	۲-۳-۳-۲ نتیجه
۵۶	۴-۳-۲ رویکرد روان شناختی
۵۸	۱-۴-۳-۲ روان شناسی اشکال هندسی
۵۹	۲-۴-۳-۲ روان شناسی رنگ
۷۴	۳-۴-۳-۲ نتیجه
۷۵	۴-۲ تجلی فرهنگ در پایان نامه های طراحی صنعتی
۸۵	۱-۴-۲ نتیجه
۸۶	۲-۴-۲ مدل بررسی پایان نامه ها
۸۷	۵-۲ سبک ها و رویکردهای طراحی صنعتی
۹۰	۱-۵-۲ سبک شناسی
۱۰۵	۱-۱-۵-۲ نتیجه
۱۰۵	۲-۵-۲ رویکردهای طراحی
۱۰۵	۱-۲-۵-۲ طراحی پایدار
۱۰۶	۲-۲-۵-۲ طراحی تعاملی
۱۱۰	۳-۲-۵-۲ طراحی حسی
۱۱۲	۴-۲-۵-۲ نتیجه
۱۱۲	۶-۲ روش شناسی طراحی
۱۱۲	۱-۶-۲ فرهنگ سازی با استفاده از طراحی رفتار
۱۱۴	۷-۲ نتایج تحقیقات کتابخانه ای
۱۱۵	فصل سوم: پژوهش میدانی
۱۱۵	۱-۳ بررسی فرهنگی

۱۱۷	۲-۳ آنالیز تاریخی.....
۱۱۷	۱-۲-۳ تحلیل صندلی های مدرن و پست مدرن.....
۱۲۴	۳-۳ گروه هدف .....
۱۲۵	۴-۳ آنالیز ساختار یک صندلی .....
۱۲۶	۵-۳ انواع صندلی.....
۱۳۰	۶-۳ محصولات داخلی .....
۱۳۲	۷-۳ محصولات خارجی.....
۱۳۶	۸-۳ بررسی تاریخی.....
۱۳۹	فصل چهارم: یافته ها و نتایج .....
۱۴۱	۱-۴ باید ها و نباید های طراحی.....
۱۴۲	فصل پنجم: طراحی.....
۱۴۲	۱-۵ اتود های اولیه.....
۱۴۵	۱-۱-۵ پیشنهاد های عملکردی.....
۱۴۸	۱-۱-۵ پیشنهاد های زیبایی شناسی .....
۱۵۰	۱-۱-۵ پیشنهاد های سمبلیک.....
۱۵۳	۱-۱-۵ فصل ششم: بحث و نتیجه گیری .....
۱۵۳	۱-۶ پیشنهادات برتر .....
۱۵۵	۱-۶ طرح پیشنهادی و جزئیات آن .....
۱۵۶	منابع .....
۱۵۹	سایت ها.....
۱۶۰	Abstract .....

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر ۱: شیوه‌ی نشستن و استراحت در مکان عمومی در سایر فرهنگ‌ها	۴
تصویر ۲: عوامل مؤثر در نقد و بررسی یک محصول	۱۱
تصویر ۳: نقش فرهنگ در پروسه‌ی طراحی و استفاده از یک محصول	۲۷
تصویر ۴: نشانه‌های شمایلی	۴۲
تصویر ۵: گرایش‌های طراحی و فرم‌های جامعه	۵۳
تصویر ۶: مداد تراش آیرو دینامیک، اثر ریموند لویی	۹۸
تصویر ۷: کتری‌هات بربنا، اثر فیلیپ استارک	۹۹
تصویر ۸: ماکس ل چینو، اثر فیلیپ استارک	۹۹
تصویر ۹. سرویس چایخوری اثربار لژنکس	۱۰۱
تصویر ۱۰ سرویس چایخوری اثربار تلیتا گرمن	۱۰۱
تصویر ۱۱. سرویس چایخوری اثربار تونتوري	۱۰۲
تصویر ۱۲. قهوه جوش لاکونیکا اثر آلدورسی	۱۰۲
تصویر ۱۳..آبمیوه‌گیر جویسیسلیف، اثر فیلیپ استارک	۱۰۴
تصویر ۱۴. کتری اثر اتوره سوتاس	۱۰۴
تصویر ۱۵: محصولات آینده طراحی تعاملی	۱۰۹
تصویر ۱۶: محصولات طراحی تعاملی	۱۱۰
تصویر ۱۷: ارتباط صندلی و فرهنگ	۱۱۶
تصویر ۱۸: صندلی دسته دار باز	۱۲۵
تصویر ۱۹: صندلی‌های معمولی که به وفور در فرودگاه‌ها یافت می‌شود	۱۳۰
تصویر ۲۰: صندلی‌های معمولی محل استراحت و دراز کشیدن	۱۳۰
تصویر ۲۱: نمای روبرو صندلی ماساژور	۱۳۱
تصویر ۲۲: نمای جانبی صندلی ماساژور	۱۳۱
تصویر ۲۳: صندلی لم دادن	۱۳۱
تصویر ۲۴: صندلی لم دادن	۱۳۱
تصویر ۲۵: جلب توجه حضور بانوان برای استراحت بر روی صندلی	۱۳۱

- تصویر ۲۶: استفاده‌ی بیشتر آقایان از صندلی ۱۳۱
- تصویر ۲۷: Relax Chair Handcrafted Furniture of NOOK Chair by Henry ۱۳۲
- تصویر ۲۸: Sgourakis ۱۳۲
- تصویر ۲۹: A robust but elegant chair from Karim Rashid ۱۳۲
- تصویر ۳۰: Contemporary Sofas and Chairs in Arena Collection by Luca ۱۳۲
- تصویر ۳۱: Trazzi ۱۳۲
- تصویر ۳۲: reated by Etsy seller Michael Arras ۱۳۲
- تصویر ۳۳: Ergonomic Reclining Chair with the concept of a perfect 3D ۱۳۳
- تصویر ۳۴: rendition by Felipe Martínez Quiroz ۱۳۳
- تصویر ۳۵: futuristic-morphogenesis-lounge-rocking-chair-detail ۱۳۳
- تصویر ۳۶: Orca Ergonomic Chairs and High Value Art by Apostol ۱۳۳
- تصویر ۳۷: Tnokovski ۱۳۳
- تصویر ۳۸: Modern-Convertible-Yellow-Outdoor-Chaise-Lounge ۱۳۳
- تصویر ۳۹: تصویر ۳۵: manuelsaez-daybed-chair ۱۳۳
- تصویر ۴۰: تصویر ۳۶: beeb-space-designer-computer-workstation ۱۳۳
- تصویر ۴۱: Lounge Chair by American Designer Kyle Buckner ۱۳۴
- تصویر ۴۲: تصویر ۴۸: Garden Lounger ۱۳۴
- تصویر ۴۳: Deluxe-Floating-Chair-with-Large-Unbreakable-Polymer- ۱۳۴
- تصویر ۴۴: تصویر ۴۰: Floats ۱۳۴
- تصویر ۴۵: تصویر ۴۱: Floating chair ۱۳۴
- تصویر ۴۶: تصویر ۴۱: ۱۳۵. modern-contemporary-multifunction-chair-stylish-design ۱۳۵
- تصویر ۴۷: تصویر ۴۲: aguiniga design ۱۳۵
- تصویر ۴۸: تصویر ۴۳: Modern Modular Lounge Chair by Balint Kormos ۱۳۵
- تصویر ۴۹: تصویر ۴۴: modern multifunction-modular-lounge-chair-design ۱۳۵
- تصویر ۵۰: تصویر ۴۵: Modular Lounge Chair by Balint Kormos ۱۳۶
- تصویر ۵۱: تصویر ۴۶: Modular Lounge Chair by Balint Kormos ۱۳۶

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: چارچوب نظری	۵
جدول ۲: چارچوب بخش عملی	۶
جدول ۳: مدل ارائه شده برای بررسی پایان نامه های طراحی صنعتی	۸۶
جدول ۴: مدل ارائه شده برای بررسی راه کار های عملی حاصل از پایان نامه های طراحی صنعتی برای القاء پیام فرهنگی به وسیله ی عناصر بصری محصول	۸۷
جدول ۵: طراحی فرم های متفاوت برای یک محصول تحت تأثیر سبک های مختلف طراحی	۸۸
جدول ۶: نتایج بخش نظری	۱۱۴
جدول ۷: مقایسه ی اجزاء صندلی معمولی و یک صندلی لمیدن	۱۲۹
جدول ۸: شکل های مختلف لانجر از دید جانبی و نمونه های آن	۱۲۹
جدول ۹: انواع فرم صندلی لمیدن	۱۳۰

فصل اول: کلیات پژوهش

۱- مقدمه:

امروزه مسائل و پدیده های جدیدی دنیا پیرامون ما را در بر گرفته است، که ابعاد و زوایای این پدیده ها و مسائل به مراتب پیچیده تر از مسائل دهه های گذشته می باشد. به تناسب گذشت زمان و رشد جمعیت، مسائل بشر هم پیچیده تر و در هم تنیده تر می شود(یوسف نیا، ۱۳۸۵).

یکی از مسائل پیچیده در حوزه‌ی طراحی صنعتی، شناخت ارزش های فرهنگی جوامع مختلف و طراحی محصولات بر مبنای آن ها است. افراد هر جامعه کم و بیش برای هر رنگ و شکل و فرم، قائل به معنایی خاص هستند و این موضوع سبب ایجاد ارزش هایی در فرهنگ های مختلف شده است.

مراجع قدرت، فعالیت های زیادی را در این زمینه انجام داده و می دهند تا از این طریق ارزشها و روندها را به نفع خود جهت دهی کنند. از جمله طراحی و تولید محصولات نمادین که بی شک می تواند تأثیرات بسزایی بر روان و فرهنگ افراد جوامع مختلف داشته باشد. آن ها به خصوص بودجه های هنگفت را صرف تولیدات رسانه ای می کنند؛ به دیگر سخن، قدرت اقتصادی به یکی از مراجع اصلی شکل دهی به افکار و عادات مردم از طریق ابزار رسانه بدل شده است(خورشیدیان، ۱۳۹۱).

پس به جرأت می توان گفت طراحان طرح های موفق، افرادی هستند که مسئولیت مهم فرهنگی دارند و می توانند با ارائه‌ی طرح های خوب و صحیح باعث اشاعه‌ی فرهنگ سالم باشند(کارکیا، ۱۳۸۳) و بی تردید اگر پژوهه های طراحی صنعتی بدون توجه و شناخت فرهنگ جامعه اجرا گردد، سراجام چیزی جز تلف کردن وقت و بودجه و نیروی انسانی و تأثیرات ناخواسته در رفتار و فرهنگ و ارزش های انسانی افراد جامعه در بر نخواهد داشت.

پژوهش حاضر در راستای اشاعه‌ی فرهنگ و آداب روابط اجتماعی در جامعه در صدد معرفی آداب صحیح نشستن و استراحت در محیط‌ها ای عمومی است.

۲-۱ بیان مسئله

نمادین بودن شکل و فرم محصول و شناخت معنای این نماد‌ها مسئله‌ای است که در بسیاری از مطالعات اخیر طراحی صنعتی به آن پرداخته شده است لیکن مسئله‌ی تأثیرگذاری فرم و شکل بر فرهنگ و رفتار کاربران و یا به صورت ریز بینانه تر تأثیر نماد‌های به کار گرفته شده در فرم و شکل محصولات چندان مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. این در حالی است که بررسی تأثیرات ناخودآگاه و یا خودآگاه نشانه‌ها و نماد‌ها که در طولانی مدت، میان مدت و یا کوتاه مدت پدیدار می‌شوند و ارزش‌ها و هنجار‌هایی جدید را در جوامع ایجاد می‌کنند از اهمیت بالایی برخوردار است.

۳-۱ پرسش‌های پژوهش

از سال‌های ۱۹۶۰ میلادی در پژوهش‌های زیادی این سوال مطرح شده است که محصولات چگونه با ما صحبت می‌کنند و در این راستا روش‌هایی جهت شناخت عناصر بصری یک محصول و تفسیر این عناصر با استفاده از عناصر نشانه شناختی، ارائه شده است. اما موضوع تأثیرگذاری فرم و شکل محصول بر فرهنگ اجتماعی و فردی کاربران کمتر مورد توجه بوده است.

این موضوع سؤالات بسیاری را در ذهن، ایجاد می‌کند از جمله این که:
فرم و شکل محصول چگونه می‌تواند بر فرهنگ تأثیرگذار باشد(How)?
فرم و شکل محصول چه تأثیری می‌تواند بر فرهنگ داشته باشد(what)?
فرم و شکل محصول بر چه افرادی تأثیر بیشتری می‌گذارد(who)?
آیا زمان و مکان‌های مختلف میزان این تأثیر پذیری را تغییر می‌دهد(when , where)?

و چرا بررسی این تأثیر گذاری و تأثیر پذیری ضرورت دارد(why)?

۱-۴ فرضیه‌ی پژوهش

فرض این پژوهش بر این است که فرم و شکل محصولات وارداتی به ایران در طولانی مدت بازخوردهای ناخودآگاهانه‌ی زیادی بر فرهنگ افراد جامعه‌ی ما داشته است و در صورتی که طراحان در راستای طراحی فرهنگ محور اقدام نکنند شاهد از بین رفتن تمامی ارزش‌های فرهنگی جامعه و جایگزین شدن آن‌ها با اصول فرهنگی کشورهای بیگانه خواهیم بود.

۱-۵ اهمیت و ضرورت

رفتارهای یک جامعه، مبتنی بر اعتقادات، باورها و چگونگی فکر کردن و اندیشیدن افراد یک جامعه است. تغییر در رفتار مردم می‌تواند موجب تغییر در حوزه‌های دیگر نیز بشود. بدیهی است با تغییر هر رفتار، مدل‌های رفتاری جدید بر اساس باورها و افکار جدید جایگزین مدل‌های قبلی می‌گردد. بارز ترین نمود این جنبه از تغییر را می‌توان در طرز پوشش، تغییر ذاتیه و دیگر مصادیق فرهنگ عامه دانست و از نگاه راهبردی نیز شامل فرهنگ عالی یا ارزش‌های اصلی جامعه‌ی هدف می‌شود(هاشمی، ۱۳۹۰). در این زمینه تا کنون در کشورمان شاهد تغییر شرایط رفتارهای اجتماعی مثل نحوه‌ی بوشش و مواردی از این قبیل بوده ایم. این موضوع می‌تواند ضرورت طراحی مبتنی بر فرهنگ کشورمان را روشن سازد. به این امید که در شیوه‌ی نشستن و استراحت در مکان‌های عمومی دنباله روی روش‌های نا مناسب تحمیلی از دیگر فرهنگ‌ها نباشیم(تصویر ۱).

تصویر1: شیوه ی نشستن و استراحت در مکان عمومی در سایر فرهنگ ها

۱-۶-۱ هدف پژوهش

با این مقدمه، هدف اصلی که این پژوهش در جست و جوی آن است:

- شناسایی مؤلفه های مؤثر در طراحی فرم و شکل محصولات، کشف نیازهای فرهنگی جامعه و نهایتاً ارائه ی راهکارهایی جهت بهبود نقاط ضعف در روند طراحی محصولات در کشورمان است که فرهنگ جامعه را به سمت اعتلا ببرد.
- از جمله چالش هایی که طراحی امروز کشورمان با آن مواجه است:
- عدم شناخت فرم ها و اشکال تأثیر گذار در فرهنگ کاربران و راه های ایجاد مفاهیم فرهنگی در فرم و شکل محصولات و الگوبرداری از محصولات سایر کشور ها بدون در نظر گرفتن الگو های فرهنگی کشورمان است.

۱-۶-۱ روشن تحقیق و مطالعه

این پژوهش از نوع توصیفی، تحلیلی بوده و گردآوری اطلاعات به روشن کتابخانه ای و میدانی صورت گرفته است.

۱- روند پژوهش

این پژوهش را در نگاهی جامع می توان به دو بخش نظری و عملی خلاصه کرد. ابتدای پژوهش که تحت عنوان مطالعات کتابخانه ای طبقه بندی شده است، بخش نظری را شامل می گردد. در این بخش پس از بررسی پیشینه‌ی پژوهش به تحلیل کلید واژه‌های موجود در عنوان یعنی فرم و شکل و فرهنگ پرداخته و سعی شده است برای اثبات این موضوع که فرم و شکل محصول می تواند بر فرهنگ افراد تأثیرگذار باشد و یافتن راهکارهای ارائه‌ی مفاهیم فرهنگی به وسیله‌ی فرم و شکل محصولات، مطالعات جامعی در حوزه‌ی جامعه‌شناسی، طراحی، معماری، روان‌شناسی و نشانه‌شناسی انجام شود(جدول ۱).

جدول ۱: چارچوب نظری ۱

عنوان	حوزه بررسی از دیدگاه طراحی صنعتی	هدف از مطالعه
انسان	How, Why, Who, What Where خاستگاه این موضوع کجاست	شناخت انسان و نیازهایش
محصول	How, Why, Who, What Where چرا این موضوع اهمیت دارد	شناخت عناصر بصری به خصوص فرم و شکل محصول
فرهنگ	How, Who, When Why چرا این موضوع اهمیت دارد	شناخت لایه‌های فرهنگ و برقراری ارتباط بین طراحی فرم و شکل محصول و فرهنگ کاربر
رویکرد جامعه‌شناسی	How, Who, When Why چرا این موضوع اهمیت دارد	آگاهی از طبقه بندی اشاره جامعه و راز تأثیرگذاری برخی انقلاب‌ها و یا تهاجمات فرهنگی بر عموم مردم
رویکرد روان‌شناسی	How, What Who بر چه کسانی می‌توان تأثیرگذارد	روان‌شناسی تبلیغات و راه‌های تأثیرگذاری بر فرهنگ و رفتار مردم، روان‌شناسی رنگ و اشکال هندسی
رویکرد معماری	How When چه زمانی مفاهیم تأثیر بیشتری دارند	شیوه‌های طراحی مفهومی و معرفی مؤثر ترین مدل طراحی مفهومی از دیدگاه معماران
رویکرد طراحی صنعتی	How کاربردی ترین روش کار چیست	بررسی نظریات، رویکردها، سبک‌ها و پایان‌نامه‌های طراحی صنعتی برای یافتن شیوه‌های انتقال مفاهیم فرهنگی توسط محصول
رویکرد نشانه‌شناسی	How What چه چیزی باید ارائه شود	انواع نشانه‌ها و نوع تأثیرگذاری آن‌ها بر مخاطب

به این ترتیب با ذکر مثال هایی از محصولات مختلف تا حدی هرچند کوتاه پاسخی برای سؤالات پژوهش به دست آمده است و در بخش عملی تحقیق، سعی شده پاسخ هایی علمی، جامع و متکی بر آزمایش به این سؤالات داده شود. در ابتدای بخش عملیکه با عنوان پژوهش میدانی، آمده است با بررسی محصولات موجود و پرسش گری از کاربران و روش 5wh میزان تأثیر گذاری راه کارهای حاصل از بخش نظری سنجیده و سپس به طراحی محصولی منطبق با نتایج پژوهش پرداخته شده است(جدول ۲).

جدول ۲: چارچوب بخش عملی		
هدف از مطالعه	زیر مجموعه ها	عنوان
شناخت شرایط موجود، استفاده از ویژگی های برتر طرح های موجود	نمونه های داخلی	بررسی نمونه های موجود
	نمونه های خارجی	
	ارزیابی	
آگاهی از نیاز های جامعه و استفاده از نظرات و خواست کاربران در طراحی	مطالعات پایلوت	پرسش نامه
	مطالعات تخصصی	
شناخت ماهیت محصول و نمونه های موفق از نظر نشانه شناسی، احساسی، عملکردی	محصول چیست کی، کجا، چرا و چگونه استفاده می شود و مورد نیاز چه کسانی است	5WH
رفع کاستی های محصولات موجود	عملکردی	پیشنهادات
	زیبایی شناسی	
	سمبلیک	

فصل دوم: تحقیقات کتابخانه ای

۱-۲ پیشینه‌ی پژوهش

از آن جا که موضوع پژوهش بسیار جامع بوده و سرفصل‌های متعددی را در بر می‌گیرد در این بخش به صورت تفکیک شده به پژوهش‌های مرتبط با موضوع می‌پردازیم.

۱-۱-۱ ارتباط محصول با فرهنگ

آن چه در زمینه‌ی ارتباط محصول با فرهنگ یافت شد مقالاتی است که در این جا به مواردی از آن‌ها اشاره شده است:

- هویت فرهنگی و نقش آن در طراحی محصولات، دکتر احمد ندائی فرد

- به سوی راهکاری برای طراحی فرهنگ محور، دکتر علیرضا ازدری، امیر مسعود

فریدیزاد و پارسه کامه خوش

- CULTURAL AFFORDANCE OF PRODUCTS, Mohammad RAZZAGHI and Mariano RAMIREZ
- Transforming Taiwan Aboriginal Cultural Features Into Modern Product Design, Rungtai Lin

۱-۲ روان‌شناسی عناصر بصری

در برخی شاخه‌های هنری از جمله گرافیک و نقاشی نیز به روان‌شناسی عناصر بصری هم چون رنگ بسیار پرداخته شده است و مقالات و کتب متعددی در حوزه‌ی روان‌شناسی رنگ وجود دارند که مقاله و کتاب زیر از آن جمله‌اند:

- تحلیلی بر روانکاوی عناصر بصری در تبلیغات، عالیه ایمنی

- روان‌شناسی و تبلیغات، محمد کاویانی